

BİR MACERA TURİZMİ ETKİNLİĞİ OLARAK KAYA TIRMANIŞ SPORU VE ANTALYA-GEYİK BAYIRI'NIN POTANSİYELİ

Rock Climbing As an Adventure Tourism Activities And The Potential of Antalya-Geyikbayırı

Araş.Gör.Dr. Güney ÇETİNKAYA*

Özet

Turizm sektörü, dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerin başında yer almaktadır. Özellikle II. Dünya Savaşından sonra turizm sektörü hemen hemen birçok ülkenin önemli gelir kaynaklarından biri haline almıştır. Değişen yaşam şartları, insanların turizm talebini de etkilemiştir. Yoğun kent yaşamından uzaklaşmak isteyen insanlar, eğlenmek, dinlenmek, farklı yerleri görmek ve değişik aktivitelere katılmak için yeni destinasyonlar ve rekreasyon alanları arayışı içine girmişlerdir. Bu doğrultuda, farklı birçok alternatif turizm türüne ek olarak; dünya'da macera turizmi hareketi önemli bir turizm formu haline almıştır. Antalya önemli bir turizm merkezidir ancak birçok alternatif kaynağın olmasına rağmen kent yoğun olarak "Kitle turizmi" ne hitap etmektedir. Kitle turizmi kaynaklı problemlerin oluşması ve talepte oluşan değişimler 1990'larda alternatif turizm türlerinin gelişmesini etkilemiştir. Bu durum özellikle 1990'lar da turizmin çeşitlendirilmesi ve bütün bir yıla yayılması düşüncesini artırmıştır. Birçok alternatif turizm potansiyeli ortaya çıkmasına rağmen, mevcut potansiyel hala kullanılmamaktadır. Bu araştırma; genel olarak macera turizmi kavramına ışık tutmak, önemli bir kaya tırmanışı merkezi haline gelen Geyikbayırı bölgesindeki mevcut durumu ortaya çıkarmak ve Geyikbayırı bölgesinin SWOT analizini yaparak potansiyeli belirleyerek bölgenin gelişimine ve turizmin çeşitlendirilmesine katkı sağlamaktır. Yapılan çalışma sonucunda, Geyikbayırında gerçekleşen kaya tırmanışı kaynaklı macera turizm faaliyetlerinin yüksek bir potansiyel taşıdığı belirlenmiştir. Ancak bölge de konu ile ilgili herhangi bir planlamanın olmaması bu potansiyeli olumsuz olarak etkileyebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Macera Turizmi; Kaya Tırmanışı; Açık hava Rekreasyonu; SWOT; Geyikbayırı.

* Akdeniz Üniversitesi, BESYO, Spor Yönetimi Anabilim Dalı, gctinkaya@akdeniz.edu.tr

Abstract

Tourism sector is one of the world's fastest-growing sectors. Especially after World War II, almost a multi-country tourism sector has become an important source of revenue. Changing living conditions affected people tourism demand. People who want to be away from crowded urban life, look for new places and recreational areas to enjoy, rest and to see different places and to involve in different activities. In addition to the many different types of alternative tourism; adventure tourism has become an important tourism form in the world. Antalya is one of the important tourism centers of Turkey. Although it has got many alternative tourism sources, the tourism growth occurred as a "Mass Tourism" in Antalya. As several problems caused by mass tourism, and consumers' demand changed toward new products and activities alternative tourism became more effective in the 1990s. The efforts for diversification and expanding tourism during the whole year round began to increase in the 1990s. Although some alternative tourism types have emerged, the current potential can not be evaluated yet. The purpose of the study was to identify the scope of adventure tourism with its core elements. Geyikbayırı which is the most important rock climbing area of Turkey, is evaluated in the framework of adventure tourism and the potentials and opportunities were identified in the area, suggestions are made for the development of the area. As a result of this study it was determined that Geyikbayırı has a high potential about adventure tourism. But the lack of any planning related tourism issues, it could have a negative effect on the potential of Geyikbayırı.

Keywords: *Adventure tourism; Rock climbing; Outdoor recreation; SWOT; Geyikbayırı.*

1.Giriş

Turizm sektörü, dünyada en hızlı gelişen ve büyüyen sektörlerin başında yer almaktadır. Özellikle II.Dünya Savaşından sonra turizm sektörü hemen hemen bir çok ülkenin önemli gelir kaynaklarından biri haline almıştır. Bu kapsamda turizm sektörü içinde bulunduğu zamanın sosyo-ekonomik durumundan ve toplumun genel ihtiyaçlarından etkilenerek “güneş-deniz-kum” turizmi biçiminde “Kitle turizmi” olarak gelişim göstermiştir. 1950’ler ve 1960’ların turizm anlayışının temel özelliği daha fazla turizmin daha iyi olduğu ve kitle turizminin en iyi seçim olduğu düşüncesiyle, 1970’lerde çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda kitle turizminin tahrip edici olduğu akademik çevrelerce tartışılmaya başlanmıştır. 1980’lere gelindiğinde ise, daha kabul edilebilir seçenekleri içeren alternatifler ortaya çıkmış ve alternatif turizm kavramı, turizm literatüründe yer almaya başlamıştır (Weaver, 2001: 108). Geleneksel turizm yapısındaki turizm ürünlerine alternatifler sunmak amaçlı gelişen Alternatif turizm kavramı, yavaş yavaş gelişen bir turizm hareketliliğini, optimum karlılığın göz önünde bulundurulmasını, uzun vadeli programlarla turistik gelişimin sağlanmasını, değişime karşı direnci, çevre değerlerine saygıyı ve çevreyle bütünleşmeyi ifade etmektedir. Bu temel hususlar etrafında, alternatif turizm kavramından anlaşılan yerine göre değişiklikler göstermektedir (Sezgin ve Ünüvar, 2008: 396).

Günümüzde, turizm talebi geleneksel “güneş, kum, deniz ve eğlence” ürünlerinin yansırı farklı turizm kaynaklarının kullanımı doğrultusunda bir hareket göstermektedir. Buna ilave olarak dünyada geliştirilen; turizm politikaları farklı turizm ürünlerine yoğunlaşmayı talep etmekte ve mevcut kaynakların daha sürdürülebilir kullanımını benimsemektedir. Macera turizmi kavramı gelişen alternatif turizm türlerinden biridir. Bu turizm türü dünyada gelişimini hızla sürdürürken, aynı gelişim sürecini ülkemizde gösterebilmiş değildir. Farklı turizm ürünlerinin geliştirilmesi; turizm faaliyetlerinin 12 aya yayılması ve mevcut olan kitle turizm faaliyetlerinin etkilerinin en aza indirilebilmesi, Türk turizm politika ve planlanmasında önemli yer tutmaktadır. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 Eylem Planı (2007), turizm sezonunun bütün bir yıla yayılması için turizm ürününün çeşitlendirilmesi gerekliliğini vurgulanmaktadır. Bu çeşitlendirme çalışmalarında alternatif turizm türlerinden öncelikli olarak; sağlık turizmi ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, ekoturizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizmi türlerinin geliştirilmesi ön plandadır. Bu alternatif turizm türlerinin dışında birçok farklı alternatif turizm türleri de geliştirilebilir. Macera turizmi de bu türlerden biridir. Bu kavram ile ilgili uygulamaların ve akademik çalışmaların ülkemizdeki eksikliği bir gerçektir.

Bu çalışmanın temel amacı; alternatif turizm türlerinden olan macera turizmi kavramına ışık tutarak, ülkemizdeki ilgili akademik yazına katkı sağlamaktır. Kaya tırmanışı faaliyeti her hangi bir planlama olmadan Antalya ilinde sportif bir uğraştan turizm hareketine doğru değişim göstermiştir. Bu çalışmanın bir diğer amacı da Antalya-Geyikbayırı bölgesinde oluşan macera turizmi faaliyetlerinin durumunu ortaya çıkarmaktır. Turizm faaliyetlerinin sağlıklı gelişim için yapılacak olan planlamanın ilk aşaması araştırmadır. Araştırma; önce “bilinmeyi bulma” ve daha sonra da bu “bilinmeyi açıklama” süreci olarak tanımlanabilir. Planlama süreci içinde araştırmanın üçüncü fonksiyonu ise “değerlendirme” dir (İçöz ve ark., 2009: 145). Bilinmeyi bulma süreci de

mevcut durumun belirlenmesi ile başlamaktadır. Bu açıdan ele alındığında yapılacak olan planlama çalışmaları için macera turizmi açısından Geyikbayırı bölgesinin mevcut durumunun ortaya çıkarılması oldukça önemli bir konudur. Planlama çalışmalarına Antalya Geyikbayırı bölgesini ve macera turizmi faaliyetlerini dahil etmek alternatif turizm türlerinin gelişimine de katkı sağlayabilir. Bu ve benzeri çalışmaların artırılması; mevcut doğal, tarihi ve sosyo-kültürel kaynakların daha etkin kullanılması ve planlamasını destekler niteliktedir. Antalya –Geyikbayırı bölgesinde kaya tırmanışı kaynaklı macera turizmi faaliyetlerinin incelendiği bu çalışma, hem akademik yazına hem de alternatif turizm türlerini geliştirilerek turizm sezonunun 12 aya yayılması düşüncesine katkı sağlaması bakımından önemlidir. Bu çalışmalar sonucunda turizmin yarattığı doğal, ekonomik ve sosyal olumsuz etkiler azaltılabilecek ve turizm faaliyetlerinin olumlu etkileri artırılabilir. Bu çalışma, Türkiye’de sınırlı olan macera turizmi yazınına katkı sağlamakla birlikte, Geyikbayırı Kaya tırmanış bölgesi ve kaya tırmanışına bağlı macera turizmi ile ilgili kavramlarda ilk olma özelliği taşımaktadır.

2.Literatür Taraması

2.1.Macera Turizmi Kavramı

Doğa turizmi, ekoturizm, macera turizmi, macera seyahati, ticari ekspedisyenler, açık hava rekreasyonu ve açık hava eğitimi ayrım noktaları çok net olmayan kavramlardır (Buckley, 2006:5). Bu ayrımın çok net olmamasından dolayı; bazı yazınlarda ekoturizm, macera turizminin bir dalı olarak nitelendirilirken, bazı yazınlarda macera turizmi; ekoturizmin bir dalı olarak nitelendirilmiştir. Son yıllarda, macera turizmi sektörünün hızlı gelişimi bu belirsizliği biraz daha azaltmaktadır. Macera Turizmi Pazar Raporu’na göre 2009 yılında macera turizmi amacıyla seyahat eden turistlerin yaptıkları harcamaların toplamı 89 Milyar (\$) Amerikan Doları’ndan fazladır. Bu harcamaya kişilerin yapacakları etkinlikler için satın aldıkları kıyafet, ekipman ve ulaşım maliyetleri de eklendiğinde yapılan toplam harcama miktarı 142 Milyar (\$) Amerikan Doları geçtiği görülmektedir (Adventure Tourism Market Report, 2010).

Macera turizmi kavramı, 1980’lerde “alternatif turizm kaynaklarına yönelimin hızlanması sürecinde” Yeni Zelanda’da hızlıca gelişme gösteren turizm formudur (Burak, 1998:14). Bu dönem içerisinde, Avustralya, Kanada, Sovyetler Birliği (1922-1991), Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerde de macera turizmi bir turizm hareketi halini almaya başlamıştır. 1990’larda Macera Seyahatleri Uluslararası turizm içerisinde en hızlı büyüyen turizm formuyken aynı zamanda en az anlaşılan turizm formu olarak görülmektedir (Zurick, 1992: 608). Bu dönemde macera turizmi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınma için önemli rol oynarken, birçok üçüncü dünya ülkesinde yerel ekonomik etkileri, sosyal etkileri ve çevresel etkileri fazla göz önünde bulundurulmadan kabul görmüştür. Bu durumdan dolayı kavram hızlı gelişen ancak aynı hızla anlaşılabilen bir kavram olmuştur. Kavramla ilgili akademik çalışmaların artması da ancak 2000’li yılların başlarından itibaren gerçekleşmeye başlamıştır. 2000’li yıllarda macera turizmi ile bağıntılı yapılan yaklaşık 350 bilimsel yayın genel olarak, park ve rekreasyon araştırmaları, spor ve seyahat hekimliği veya turizm ekonomisi konuları ile alakalıdır. Bu yayınların; %27’si Çevresel Etkiler, %22’si Katılımcıların Algıları, %16’sı

ürün yapıları gibi Ticari Yönler ve her biri %11-12 oranında olmak üzere Ekonomik Ölçüler, Riskler- Kazalar ve farklı aktivitelerin uyumsuzlukları gibi konular ile bağıntılıdır. Bu yayınların dışında, macera turizmi özelinde az sayıda kitap basılmış veya basılan yayınların birçoğu da direk macera turizmi özelinde kalmamış birçoğu macera sporları, macera programlaması, macera turizmi arazileri/bölgeleri gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır (Buckley, 2010:5).

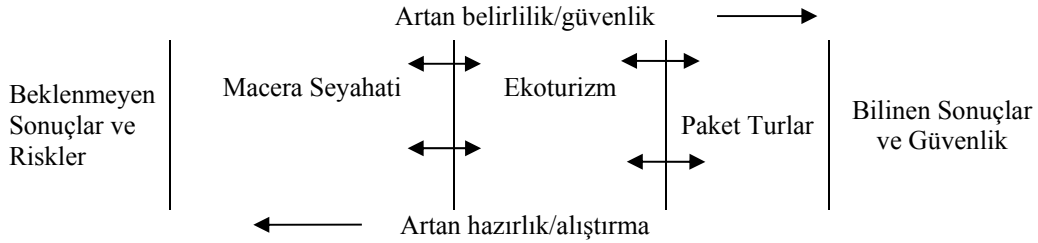
Macera olgusu, tarihi bir perspektif içinde, keşifler ve araştırmalarla belirgin bir biçimde ilişkilidir. Ancak söz konusu araştırmaların çıkış noktası yüzyıllar içerisinde değişim göstermiştir. “Çıkış noktası olarak macera, yabancı olanın araştırılıp keşfedilmesi, yeni topraklar servet kazanmak amacıyla uzak bölgelerle gidilmesi ve sonuçta bilimsel ilerleme amacıyla yapılan araştırmalarla ilişkilidir”. Buna göre macera kavramı, çıkış noktası olarak, daha çok sömürgecilik döneminin izlerini taşımakta ve maceranın, hedefe ulaşma yoluyla bir araç olarak algılandığı anlaşılmaktadır. “Zaman içinde macera, bilimsel bilgi elde etmek için toprak ve servet gibi gerekli yan ürünlerin elde edildiği araştırmalardan ziyade, daha çok bireyin kendi kişisel istekleri ile ilgili nedenlerle ilişkili hale gelmiştir. Böylece macera, bir araştırmaya araç olmaktan çok, doğrudan kendisinde son bulan bir olgu olmaya başlamıştır”(Gülcan, 2004:3). Maceranın bir araç olmaktan çıkarak bir araç olmaya başlaması, macera turizmi kavramının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Maceranın, insanların ve toplumların bir yerden bir yere seyahat etmedeki temel amacı olması, maceranın turizm ürünü haline gelmesini, bu durumda macera turizminin bir sektör haline gelmesini sağlamıştır.

Birçok yazar Macera Turizmini farklı biçimlerde tanımlamıştır. Buckley (2006) macera turizmini; “Ticari turlar tarafından düzenlenmiş, başlıca çekiciliği doğal çevrede gerçekleşen açık hava aktiviteleri olan, genellikle özel spor veya benzer ekipmanlar gerektiren ve tura katılanlar için heyecan verici olan.” biçiminde tanımlamıştır (Buckley, 2006:1). Ayrıca Buckley (2006) macera turizminin içerdiği açık hava etkinliklerini 35-40 aktivite olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma şu şekildedir; İp inisi, Akrobatik Uçuş, Balon Turu, Yer altı Akarsu Rafting, Bungee Jumping, Mağaracılık, Kayak Krosu, Dalış, Alp disiplini Kayak ve Snowboard, Ekspedisyon, Planörle Uçuş, Delta Kanatla Uçuş, Heliskiing ve Heliboarding (Helikopterle dağın zirvesine bırakılarak yapılan kayaklı veya snowboardlu iniş), günübürlük yürüyüş, at binme, buz tırmanışı, jet bot, kiteboard, dağ bisikleti, dağcılık, off-road araç kullanımı, yamaç paraşütü, ATV araç kullanımı, kaya tırmanışı, rüzgar sörfü, deniz kayağı, gökyüzü dalışı ve paraşütçülük, hedikli kar yürüyüşü, dalga sörfü, balina gözlemciliği, akarsu kanosu ve kayağı, akarsu rafting, vahşi yaşam gözlemi ve zorbing. Bu liste tam olarak detaylandırılmamış olup, bu kategoriler daha fazla sınıflandırılabilir (Buckley, 2010:11).

Millington ve ark. (2001) ise macera turizmini; “olağandışı, egzotik, uzak veya vahşi destinasyonlarda gerçekleşen bir boş zaman aktivitesi olarak tanımlar. Katılımcıların birçoğu açık havada olmak üzere, yüksek derecede aktif olmaya eğilimlidir. Macera turistleri deneyimlerinde risk, heyecan ve sükknet beklerler. Özellikle yeryüzündeki bozulmamış, egzotik bölgeleri keşfetmeyi ve kendilerini zorlamayı isterler.” (Bentley ve ark., 2007:791) biçiminde tanımlamıştır.

Kanada Turizm Komisyonu'nun yaptığı tanıma göre; "olağandışı, egzotik, uzak veya vahşı destinasyonlarda gerçekleşen, ulaşımında alışıl gelmişin dışında çeşitli formlar içeren ve yüksek veya düşük dereceli aktiviteye eğilimli olan, bir açık hava boş zaman aktivitesidir."(Kanada Turizm Komisyonu, 2001). Macera Seyahatlerinin sınıflandırılması Kanada Turizm Komisyonu tarafından 6 basamağa ayrılmıştır. Bu sınıflandırma; (1) Doğa Gözlemciliği; (2) Vahşı Yaşam Gözlemi (örn. kuş gözlemi, balina gözlemi); (3) Su ile ilgili Macera Ürünleri (örn. kano, kayak); (4) Kara ile ilgili Macera Ürünleri (örn. yürüyüş, tırmanış); (5) Kış ile ilgili Macera Ürünleri (örn. köpekli kızak, kayak krosu); (6) Hava ile ilgili Macera Ürünleri (örn. balon turu, delta kanat uçuşu, bungee jumping, paraşütle atlama) olarak yapılmıştır (Fennel, 2003:29). Kanada Turizm Komisyonu tarafından yapılan örnekte; ekoturizm ve macera turizmi ürünlerinin birlikte verildiği görölmektedir. Bu ürünlerin hangilerinin ekoturizm ürünü, hangilerinin macera turizmi ürünü olduğu açıkça anlaşılmaktadır. Doğa gözlemciliği bir ekoturizm ürünüyken, delta kanatla uçuş bir macera turizmi ürünüdür. Bunun temel nedeni macera turizminin, açık havada bir aktiviteyi içermenin yanı sıra risk ve özel beceride gerektirmesidir. Şekil 1'de risk öğesinin; macera turizmi, ekoturizm ve kitle turizmi arasındaki geçiş gösterilmiştir.

Şekil 1. Turizm Aktiviteleri ve Risk İlişkisi

Kaynak: Fennel, 2008:35

Bu tanımların içerisinde genel olarak vurgulanan, macera turizminin; doğa içerisinde gerçekleşen, içerisinde özel beceriler gerektiren aktiviteler bulunduran ve risk öğesi taşıyan bir turizm formu olduğudur.

Macera turizmi barındırdığı aktiviteler bakımından; seyahat- turizm acenteleri ve macera turizmi profesyonelleri tarafından "yumuşak" veya "sert" macera turizmi olarak sınıflandırılmıştır. Macera Seyahat Birliği'ne (Adventure Travel Society) göre macera turizmi aktivitelerinin "sert" ve "yumuşak" olarak sınıflandırılması aktivitenin barındırdığı özelliklere bağlıdır. Örneğin nehir raftingi, tüplü dalış ve dağ bisikleti Sert macera aktiviteleri içinde yer alırken Kampçılık, günöbirlik yürüyüş, hayvan gözlemi, at binme, deniz kanosu ve su kayağı gibi aktiviteler yumuşak macera aktivitelerine girmektedir (Beedie & Hudson, 2003: 632).

Macera turizminin “Sert” formu; yüksek derecede risk ve aktif katılım içerirken aynı zamanda katılımcılar için meydan okumayı ve fiziksel olarak hazır olmayı da gerektirir. Bunun tersi olarak; macera turizminin “Yumuşak” formu; düşük derecede risk ve özel beceri gerektirmeyen aktivite içeren, sert macera turizmi ile karşılaştırıldığında daha konforlu konaklama sağlayan bir yapıya sahiptir. Butler ve Waldbrook (1991) yumuşak macera turizmini “pasif” olarak tanımlarken “yumuşak” ve “sert” macera turizminin arasında kesin bir sınır olmadığını aralarında bir geçiş bölgesi olduğunu belirtmiştir. Christiansen (1990) bu bölgenin bir süreç olduğunu üzerinde durmuştur. Butler ve Waldbrook yumuşak ve sert macera turizminin arasındaki ayırt edici temel farkın risk, fiziksel aktivite ve konfor faktörlerine karşı olarak “fiziksel konforsuzluk” derecesi olduğudur.

Kanada Turizm Komisyonu (1995) yumuşak ve sert macera turizmini arasındaki farkın “risk ve fiziksel uğraş gereksiniminin derecesi” ne bağlı olduğu kararındadır. Kanada Turizm Komisyonunun (1995) raporuna göre “yumuşak macera turizmi hafif fiziksel aktivite ve düşük risk içerir.” Bunun tersi olarak “sert macera turizmi ağır fiziksel zorlanma ve genellikle katılımcıların deneyimleri için hazırlanmalarını/antrenman yapmalarını gerektirir.” Ayrıca yumuşak macera turizmi özel beceri gerektirmezken, sert macera turizmi özel beceri gerektirir (Burak, 1998:17). Yukarıda örnekleri de verilen birçok yazarında belirttiği üzere “sert” ve “yumuşak” macera turizmi çeşitli parametrelere göre ayırmıştır. Ancak birçok yazar tarafından kabul gören temel fark sert ve yumuşak macera turizminin kesin çizgilerle ayrılmaktan ziyade bu kavramların arasında süre gelen bir alan olduğudur. Benzer bir görüşle Christiansen’e (1990) göre de turistik deneyimlerde karşılaşılabilecek risk arttıkça macera turizmi yumuşak bir yapıdan sert bir yapıya geçiş göstermektedir.

Sung ve ark. (2000) yaptıkları, macera seyahatleri pazarının aktivitelere göre bölümlendirilmesi ile ilgili çalışmada; kırk-sekiz temel açık hava macera aktivitesini faktör analizine göre altı grupta toplamışlardır. Genel çerçevede aktiviteleri “sert” ve “yumuşak” macera turizmi aktiviteleri biçiminde gruplamak yerine; bu aktiviteleri; altı grupta incelemiştir.

Faktör 1’de gruplanan aktiviteler ağırlıklı olarak doğal çevre ile ilişkilidir. Bu “yumuşak doğa” aktiviteleri; günübürlük yürüyüş, doğa gezisi, kuş gözlemi, kampçılık, at binme vb. Faktör 2 de bulunan aktiviteler katılımcılar için çeşitli derecede riskler içermektedir. Bu aktiviteler, gökyüzü (yamaç paraşütü, delta kanat, gök yüzü dalışı vb.), su (rüzgar sörfü, yelkencilik vb.) veya mağara (mağara keşfi) gibi spesifik ortamlarda yapılan, özel donanım gerektiren ve risk içeren aktivitelerdir. Üçüncü grup (faktör 3) macera seyahati kategorilerinde “soru işaretleri” olarak adlandırılmıştır. Bunun nedeni bu aktivitelerin macera seyahati çerçevesinde nitelendirilmek için kesin olmayan çeşitli kuşkular içeren aktiviteler olmalarıdır. Örneğin, avcılık, motorkros, kar motoru gezisi ve 4x4 araç turları bu tür aktivitelere girmektedir. Dördüncü grup aktiviteler (faktör 4), yüksek derecede fiziksel hazırlığı ve meydan okumayı içermektedir. Sıklıkla katılımcılar, tırmanış (buz, kaya ve dağ) ve kayak (nehir ve deniz) gibi aktivitelere katılım için ön hazırlık yapmaya ihtiyaç duymaktadırlar. İkinci gruptan (faktör 2) farklı olarak birincil öncelik ekipmanlardan ziyade fiziksel hazırlanmadır. Cangıl keşfi, safariler, trekking, ve

rafting gibi faktör 5 de bulunan aktiviteler doğal çevrede gerçekleşen ancak katılımcıların "yumuşak doğa" (faktör 1) aktivitelerinden daha fazla fiziksel zorlanmasına ve meydan okumasına neden olan aktivitelerdir. Son grup olan faktör 6; kayak aktiviteleri (kaya krosu, kuzey/alp disiplini kayak) ve hedikli kar yürüyüşü gibi tamamı kışın karlı ortamlarda yapılan aktiviteleri içermektedir (Sung ve ark., 2001:10).

Yapılan bütün sınıflamalar ve gruplandırmalarda macera turizmi, yoğun olarak aktivite ve bu aktivitelere bağlı risk, beceri ve fiziksel performansla bağdaştırılmaktadır. Ancak maceranın kendi içinde bulundurduğu keşfetme, yeni yerler görme, yeni deneyimlerde bulunma gibi çeşitli bilinmezlik içeren yapısı ve kültür etkileşimi ve sosyal değiş tokuş özellikleri de unutulmamalıdır. Buradaki temel sorun macera turizmini ekoturizm ve kültür turizminden ayırmanın zorluğudur. Gerçek anlamda bu turizm formları kesin noktalarla birbirlerinden ayrılmak yerine birbirlerinin kesişen alanlarla farklılık göstermektedir.

Bilgi ve görgü edinme kavramlarının macera turizminin temel elemanları arasında sayılabilmesi, risk ve spesifik becerinin bu turizm türünün temel kavramları olduğu yönündeki paradigmayı değiştirmekte ve macera turizminin kapsamını, bilgi edinme amaçlı ve nispeten düşük riskli açık hava faaliyetlerini kapsayacak yönde genişletmektedir. Ancak diğer taraftan, açık hava/macera rekreasyonları ile macera turizmi arasındaki tamamlayıcı ilişkinin varlığı da geçerlidir. Bu nedenle, macera turizminde faaliyetlerin doğası gereği, farklı derecedeki yaralanma ve ölüme neden olan kaza riski bu turizm türünün en önemli konularından biri durumundadır (Gülcan, 2004: 7).

Macera turizminin sahip olduğu önemli kritik noktalardan diğerleri de katılımcı sayısının artması ile orantılı olarak çevresel ve sosyal etkilerden oluşan risklerdir. Özellikle milli parklar ve el değmemiş doğal ortamlarda gerçekleşen macera turizm etkinlikleri doğal ve kültürel kaynaklar üzerinde çeşitli olumsuz etkilere sebep olabilmektedir. Turizm faaliyetlerinin iyi planlanmadığı takdirde, çevre üzerinde çeşitli olumsuz etkileri olduğu bir gerçektir. Genel olarak bu etki; su kirliliği, hava kirliliği, gürültü kirliliği, görüntü kirliliği, atık sorunu, ekolojik bozulmalar, çevresel tehlikeler, arkeolojik ve tarihi yerlerin tahrip edilmesi ve arazi kullanım sorunları biçiminde gruplandırılabilir (Demir, 2002:56).

Kitle turizminin yerel halk üzerindeki olumsuz etkileri, alternatif turizm formlarının gelişmesinin temel nedenlerinden biridir. Bu bağlamda macera turizminin yerel halk üzerindeki sosyal etkisinin çok yüksek olmaması beklenmektedir. Ancak turizm hareketinin doğası gereği bu turizm formu da belirli oranlarda yerel halkta ve sosyal yapıda etkiler bırakacaktır. Macera turizmi amacıyla az gelişmiş ülkelere seyahatte bulunan nispeten zengin ziyaretçiler bu ülkelerdeki adam kaçırma, saldırı gibi potansiyel suçları arttırmaktadır. Buna rağmen bu destinasyonların ulaşılabilirliği artmaktadır (Page, 2009).

2.2.Macera Turizmi Olarak Kaya Tırmanışı

Dağcılık kavramının yazında birçok tanımı bulunmaktadır. Birçok dağcıya göre bu spor dalı bir sportif faaliyet bütünü olarak algılanmanın dışında bir yaşam biçimidir. Dağcılık kavramını Eng ve Pelt (2010) Zirvelerin Özgürlüğü adlı eserlerinde şu şekilde tanımlamaktadır; "Dağcılık birçok şeydir. Tırmanış, panoramik bir görüş ve vahşi yaşam

deneyimidir. Birçoğuna göre, çocukluk hayallerinin gerçekleşmesidir; bazıları için ise, zorlukla yüzleşmek için bir fırsattır. Dağlar içinde tırmanış partnerinizle birlikte hayata bağlanmayı, macerayı ve gizemi barındırır. Dağcılık size modern dünyanın sınırlarının ötesinde kendinizi tanımak için bir şans sunar” (Eng ve Pelt, 2010:14).

Dağcılığın sporu; kolay rotalardan, zor rotalara, yaz tırmanışlarından kış tırmanışlarına, yürüyerek çıkılabilen parkurlardan, duvar yüzeylerine doğru gelişim göstermiştir. Yapılan ilk tırmanışlar; daha çok askeri ve dinsel amaçlı iken dağcılığın bir spor olarak kabul görmesi ile yapılan tırmanışlar sportif amaçlı olarak gelişmiştir. Günümüze de dağcılık profesyonel anlamda yapılan bir spor olması ile birlikte rekreasyonel amaçlı ve turistik amaçlı yapılan bir etkinlik halini almıştır.

Dağcılık, macera turizminin bir tipi olmanın yanı sıra içerisinde dünyada birçok dağlık alanda yürüyüşü, buz ve kaya tırmanışını içeren bir doğa tabanlı turizm türüdür. Kesin düzeyde risk ve bilinmezlik içeren dağcılık riskli sporlar ve riskli rekreasyonel aktiviteler olarak sınıflandırılmıştır. Dağcılık turistleri; macera turisti kategorilerindeki gibi, vahşi doğada aktivite deneyimi fırsatları, eşsiz doğa formları ve görsel güzellik sunan yerleri ziyaret etmekten zevk almaktadırlar (Pomfret, 2010:5). Macera turizmi; kara, hava ve su temelli sayısız aktiviteyi içermektedir. Dağcılık macera turizminin elle tutulur bir halidir. Kaya tırmanışı, backpacking, fiziksel fitness programları ve cross-country kayağı gibi aktiviteleri içinde barındırır (Pomfret, 2006:114).

Kaya tırmanışı, dağcılığın içerisinde gelişim göstermiş daha sonra hem dağcılığın içerisinde kabul edilmiş hem de başlı başına bir spor dalı olarak kabul görmüş bir aktivite türüdür. Kaya tırmanışı küresel turizme karşı trend olan açık alan ve macera turizmi aktiviteleri arasında yer almaktadır (Beedie, 2003:210). Özellikle doğal kayada gerçekleşen spor tırmanışa katılım 1980’lerden beri muazzam biçimde artmış ve bütün batı ülkelerinde popüler hale gelmiştir. Kaya tırmanışı, tırmanıcıların kaya tırmanmak için oldukça yüksek turistik hareketlilik göstermelerinden kaynaklı olarak, turizm ile yakından bağlantılıdır. Eğer katılımcılar kapalı alan yapay tırmanış duvarı yerine doğal kayada tırmanmak istiyorsa, kendilerine uygun zorlukta tırmanış yapabilecekleri alanlara seyahat ederler. En iyi tırmanış bölgeleri genellikle kent merkezleri civarında değil alçak dağ bölgelerinde bulunmaktadır. Birçok tırmanabilinir kayalar varken, sadece birkaç tırmanış bölgesi, dünya çapında tırmanış tatili yapma olanağı sunmaktadır (Woratschek ve diğ., 2007:3).

Tırmanış turizmi, umut verici olmasına rağmen literatürde çok karlı bir turizm formu olarak görülmemektedir. Yapılan dört alan araştırmasından sadece birinde diğer turizm formlarındaki ile benzerlik gösteren finansal sonuçlar bulunmuştur. Asıl soru bunu nasıl başardıklarıdır. Ayrıca müşterilerin motivasyonlarını nasıl sağlandığı bilgisine ihtiyaç vardır (Woratschek ve diğ., 2007:3). Dağcılığa, kaya tırmanışına vb. etkinliklere katılımı sağlayan faktörlerin incelendiği araştırmalar bulunurken; bir kaya tırmanışçı turistin motivasyon kaynaklarına yönelik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu doğrultuda; alanla ilgili çok sayıda somut bilgilerin varlığından söz etmek doğru değildir.

3. Materyal ve Yöntem

Araştırmanın materyalini Antalya iline bağlı Geyikbayırı köyünün doğal ve sosyo-kültürel özellikleri oluşturmaktadır. Araştırmada Geyikbayırı köyünün kaya tırmanışı kaynaklı macera turizmi potansiyelini belirlemek amacıyla SWOT (GZFT) analizi tekniği kullanılmıştır. SWOT Analizi; bir ürünün rakiplerine göre avantajlarının ve dezavantajlarının tespit edilip, işletmenin ürünle ilgili karşılaşılabileceği fırsatların ve tehditlerin önceden saptanarak stratejik pazarlama planlaması yapmasında elde ettiği verileri kullanması yöntemidir (Avcıkurt, Köroğlu ve Doğdubay, 2003). SWOT kelimesi, İngilizce Strengths (Güçlü yanlar), Weaknesses (Zayıflıklar), Opportunities (Fırsatlar) ve Threats (Tehditler) kelimelerinin baş harflerinden meydana gelmektedir.

Alanın, güçlü ve zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler ile ilgili bilgileri toplamak amacıyla bölgesel kaya tırmanıcıları (15 kişi), bölge konaklama tesis işletmecileri (5 kişi) ve yerel halk (10 kişi) olmak üzere toplam 30 kişi ile araştırma bölgesinde yüz yüze görüşülmüş, görüşmelerin her biri yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür. Her bir katılımcıya, alanın güçlü ve zayıf yönleri ve alanın fırsatları ve tehditlerinin neler olduğuna ait sorular yöneltilerek, verilen yanıtlar kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar daha sonra bilgisayar ortamına aktararak araştırmacı tarafından gruplandırılmıştır. Görüşme yapılacak bireyler belirlenirken Kartopu Örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme “özellikle nadir görülen durumları incelemede bu özellikte bir bireyle temas kurulmasının ardından, bu bireyin yardımıyla diğer bir bireyle görüşüp zincirleme olarak örnekleme oluşturma işlemidir.” (Kılıç, 2013). Bu görüşmelerin dışında, alanın güçlü ve zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditler ile ilgili bilgileri toplanırken benzer konularda daha önce yapılmış olan çalışmalardan ve ilgili literatürden de yararlanılmıştır.

4. Araştırma Bulguları

4.1. Araştırma Alanının Doğal ve Sosyo-Kültürel Özellikleri

Geyikbayırı köyü, Antalya'nın Konyaaltı ilçesine bağlı şehir merkezine (Merkez olarak Antalya Cumhuriyet Meydanı alınmıştır.) yaklaşık 27 km., havalimanına 40 km. ve şehirlerarası otobüs terminaline 25 km. uzaklıkta bir yerleşim yeridir. Köyün; kuzey, kuzey batı ve batısında Doyran köyü, güneyinde Çağlarca ve Çitdibi köyleri, güneydoğusunda Akdamlar köyü ve doğusunda Bahtılı köyü bulunmaktadır. Köy, deniz seviyesinden 400 metre yükseklikten başlayarak, yukarı mahalleleri 750 metre yüksekliğe kadar ulaşan, yaklaşık 43 km² yüzölçümüne sahip bir yamaç köyüdür. Köye ulaşım asfalt yolla gerçekleşmektedir. Bölgeye ulaşım kısa süreli ve kolaydır. Ayrıca köye günde 2 sefer olmak üzere toplu taşıma ile ulaşılabilme imkânı bulunmaktadır. Bölgenin ulaşılabilir olması, bölgeye yönelik olan kaya tırmanışı kaynaklı turizm ve rekreasyon talebini olumlu etkilediği düşünülmektedir.

Şekil 2. Araştırma Alanının Konumu

Kaynak: <https://www.google.com/maps>

Köy ve çevresi Akdeniz iklimi etki alanı içerisinde. Akdeniz iklimi; Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Kıyı kuşağında kar yağışı ve don olayları nadir olarak görülür. Yüksek kesimlerde kışlar karlı ve soğuk geçer. Kıyı kuşağının doğal bitkisini, sıcaklık ve ışık isteği yüksek ve kuraklığa dayanıklı olan kızılçam ve bunların tahrip edildiği yerlerde her zaman yeşil olan makiler oluşturur (http://mgm.gov.tr/FILES/iklim/turkiye_iklimi.pdf). Maki, bitki örtüsü yaz kuraklığına dayanabilen; Mersin, Defne, Kocayemiş, Zeytin, Zakkum, Keçiboynuzu gibi kısa bodur ağaçlardan meydana gelen bir bitki topluluğudur. Antalya'nın yaklaşık 300 günü güneşlidir ve yıllık ortalama sıcaklık 18,7 derecedir (İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2010:74). Bu iklimsel özellikler sayesinde bölgede 10 ay boyunca kaya tırmanılabilir. Temmuz ve Ağustos aylarında bölgedeki hava sıcaklık ortalamasının yüksek olması, bu aylarda kaya tırmanışı etkinliklerine katılımı olumsuz etkilemektedir. Ancak bölgede açılmış olan ve gün boyunca güneş almayan nispeten daha serin tırmanış sektörlerinde¹, Temmuz, Ağustos aylarında da tırmanış yapmak mümkündür. Özellikle kış aylarında bölgeye olan talebin arttığı gözlemlenmiştir. Bu durumun temel nedeninin, Geyikbayırının muadili sayılabilecek diğer tırmanış bölgelerindeki hava sıcaklık ortalamalarının, kış mevsimlerinde bölgeye oranla daha düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

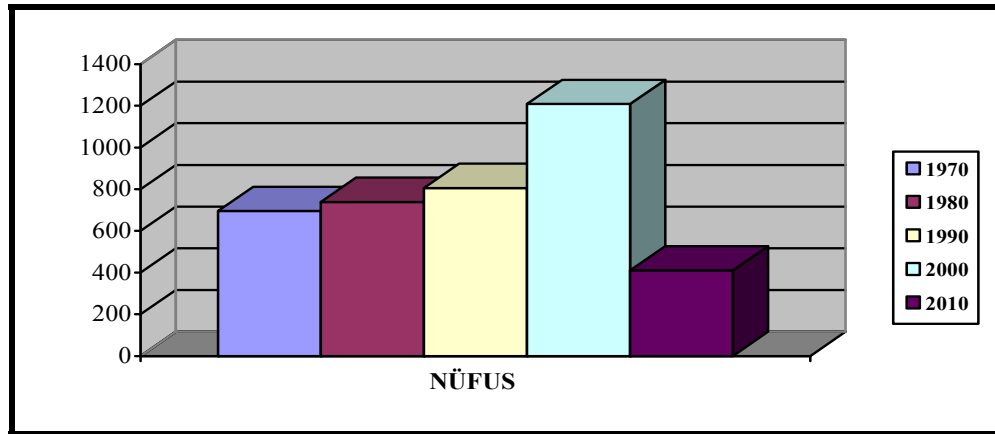
¹ Herhangi bir kaya tırmanışı bölgesindeki, birçok tırmanış rotasının bir arada bulunduğu alt bölgeler.

Köyün merkezi, kaya tırmanışı etkinliklerinin gerçekleştirildiği kaya bandına yaklaşık 200 metre yakınlıktadır. Bununla birlikte bölgedeki konaklama tesisleri kaya bandına oldukça yakın yerlerde konuşlandırılmıştır. Bu anlamda kaya tırmanıcılarının, kaya bandına ulaşmaları da oldukça kolaydır. Geyikbayırındaki ana kaya bandının uzunluğu yaklaşık 1500 metredir. Bu uzunluktaki kaya bandı çok sayıda ve çeşitli tırmanış rotası açılmasına imkân sağlamaktadır. Bununla birlikte, bölgedeki kaya yapısı oldukça sağlamdır. Bu özellik kaya tırmanışı esnasında yaşanabilecek taş düşmesi, kaya kopması gibi kaza risklerini azaltmaktadır. Tırmanış rotalarının çeşitliliği ve doğal risklerin nispeten az olması bölgeye olan talebi olumlu etkilemektedir.

Bölgede, kaya tırmanışı dışında, doğa yürüyüşü, dağ bisikleti turu, bitki tanıma gibi etkinliklere katılmak mümkündür. Özellikle Geyikbayırı'ndan Feslikan yaylasına kadar olan bölge doğa meraklıları için oldukça güzel bir doğa yürüyüşü güzergâhıdır (Sarı, 2007:180). Ayrıca bölgede 120 metre uzunluğundaki Geyikbayırı mağarası ve 1. Derece arkeolojik sit alanı olan Trabenna Antik kenti bulunmaktadır. Bu alanlar bölgenin çekiciliğini arttırarak, farklı turistik ve rekreatif etkinlikler yapılmasına olanak sağlamaktadır.

Köyün ana geçim kaynağı, tarım ve hayvancılıktır. Ayrıca, köy sınırları içerisinde 2 adet Alabalık Üretme çiftliği yer almaktadır. 1920 yılında kurulan köyde halen geleneksel köy yaşantısına ve yayla kültürüne ait yapıları görmek mümkündür. Köyün yıllara göre nüfus dağılımları incelendiğinde 2000'li yıllara kadar nüfusun artış gösterdiği, bu yıllardan sonra hızlı bir azalış gösterdiği görülmektedir (Şekil 3). Bu nüfus azalışının nedeninin köyden kente göç olduğu düşünülmektedir. Ancak, günümüzde köyde devamlı ikamet eden kişi sayısının az olmasına rağmen, yazın Sinandığirmeni, Moryer, Doyrankozu, Elmelik, Narpızlı, Sakarpınarı mevkilerine gelen yazlıkçıların bölgeye yerleşmesiyle yaz döneminde nüfus yaklaşık 3000'e ulaşmaktadır

Şekil 3 Yıllara Göre Geyikbayırı Köyü Nüfusu

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus Verilerinden Derlenmiştir.

4.2. Araştırma Alanının Kaya Tırmanışı açısından gelişimi ve önemi

Geyikbayırı, kaya tırmanışı açısından; 2000 yılında keşfedilmiş bir bölgedir. Bölgede 2000-2002 yılları arasında yaklaşık 30 kaya tırmanış rotası açılmıştır. 2002 yılında Klettern dergisinde (Avrupa da yayımlanan tırmanış ve doğa sporları magazini) bölgenin tanıtılması, tırmanış camiasının dikkatini bölgeye çekerek, bölgenin kaya tırmanışı anlamında tanınmasına önemli düzeyde destek olmuştur. Bu dönemden sonra bölgeye çok sayıda tırmanışçı gelmeye başlamıştır. Bu durumla orantılı olarak bölgedeki kaya tırmanış rotalarının sayısında da artış gerçekleşmiştir (Kayıkçı 2009).

Resim 1. Geyikbayırından Görünüm

Günümüzde Geyikbayırı ülkemizin en büyük tırmanış bölgesi halini almıştır. İklimsel özelliklerden kaynaklı olarak tırmanış sezonunun uzunluğu, bölgeye ulaşımın kolaylığı ve lojistik olanakların fazlalığı bu bölgeyi dünyaca tanınan bir tırmanış bölgesi olmasını desteklemektedir. Bölgede 35 civarında tırmanış sektörü ve 800'den fazla spor kaya tırmanış rotası mevcuttur. Bu rotaların zorluk dereceleri IV- ile XI derece arasında değişiklik göstermektedir. Bölge yaz ayları dışında yaklaşık 10 aylık bir sürede tırmanışa açıktır. Kaya tırmanıcılarının Geyikbayırı'na olan taleplerinin artması bölgede konaklama ihtiyacının oluşmasına neden olmuştur. Başlangıçta ticari amaç olmadan sunulan kamp hizmetleri, artan talep sonucunda ticari bir form almıştır. 2012 yılı itibari ile bölgede faaliyette bulunan beş adet konaklama tesisi bulunmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Geyikbayırı Bölgesi Konaklama Olanakları ve Kapasiteleri

	A İşletmesi	B İşletmesi	C İşletmesi	D İşletmesi	E İşletmesi
Konaklama olanakları	• 7 oda (Köy pansiyonculuğu)	• 6 bungalov • Kamp alanı	• 11 bungalov • Kamp alanı	• 3 bungalov • Kamp alanı	• 11 bungalov • 6 Karavan • Ziyaretçi evi • Kamp alanı
Kapasite (günlük/kişi)	30	30-35	100-150	60-70	150-200

5. SWOT Analizi: Geyikbayırı Bölgesinde Kaya Tırmanışına Bağlı Macera Turizminin Güçlü ve Zayıf Yönleri, Fırsatlar ve Tehditler

SWOT Analizi, sistematik bir değerlendirmeye kaynakların ve imkânların en iyi biçimde kullanılması ve yeni stratejilerin geliştirilmesinde yararlanılan temel yöntemlerden birisidir. Stratejik yönetimin temel süreçlerinden birisi olan SWOT Analizi, iç ve dış çevrenin değerlendirilmesine katkı sağlayan bir analiz tekniğidir (Gök ve Tuna, 2013:8).

Bu anlamda SWOT analizinin yapılmasındaki genel amaç; bölgenin sahip olduğu turizme bağımlı ve turizmden bağımsız arz potansiyelinin güçlü ve zayıf yönlerinin açıkça bilinmesi, analiz edilmesi, ülkenin hedeflerine uygun stratejinin seçilmesine yardımcı olmasıdır (Gökçe, 2006:17). Aşağıda Geyikbayırı Bölgesinin güçlü ve zayıf yönleri ile karşı karşıya kaldığı tehdit ve fırsatlar gösterilmektedir.

5.1.Geyikbayırı Bölgesinin Kaya Tırmanışına Bağlı Macera Turizminde Güçlü Yanları

- Kaya tırmanışına uygun iklim, doğal kaynaklar ve bozulmamış çevre,
- Dünya standartlarında açılmış kaya tırmanış rotaları,
- Sağlam ve farklı özelliklerde kaya yapısı,
- Turizm amaçlı kullanılacak birçok Milli Park ve benzeri rezervlerin bulunması,
- Ülkenin turizm politika ve planlamasında alternatif turizm türlerine öncelik verilmesi,
- Antalya'nın turizm konusunda gelişmiş bir bölge olması,
- Tırmanıcıların dinlenme günlerinde yapabilecekleri farklı aktivitelerin bulunması,
- Antalya'ya ulaşım kolaylığı,
- Geyikbayırı'na ulaşımın kolaylığı,
- Fiyat bakımından diğer destinasyonlara oranla daha ekonomik olması,
- Geyikbayırı'nın hem şehir merkezine yakın hem de şehir yaşantısından izole bir bölge olması,
- Bölge'de kaya tırmanışı ile uğraşan yerli ve yabancı yatırımcılar tarafından düzenlenen konaklama tesislerinin bulunması,
- Kaya tırmanış bölgesinin İngilizce-Türkçe rehber kitabının bulunması,
- Yabancı kaya tırmanış takımlarının ve ünlü kaya tırmanıcılarının bölgeye gelmesi,
- Türk misafirperverliği.

5.2.Geyikbayırı Bölgesinin Kaya Tırmanışına Bağlı Macera Turizminde Zayıf Yanları

- Alt yapının turizm faaliyetleri için istenen düzeyde geliştirilmiş olmaması,
- Bölgedeki finansal yetersizlik,
- Bölgenin Macera Turizmi ile ilgili tanıtımının ve pazarlanmasının yapılmaması,
- Yerel yönetimlerin konu ile ilgili bilgisinin olmaması,

- Kaya tırmanışı ile ilgili toplumun yeteri kadar bilgi sahibi olmaması,
- Bölgedeki ziyaretçi sağlığı ve güvenliğindeki yetersizlikler,
- Bölgeye gelen ziyaretçilerden dolayı oluşan hareketin bir turizm faaliyeti olarak görülmemesi,
- Bölgedeki kontrolsüzlük ve buna bağlı yaşanabilecek çevresel tahribatlar,
- Mevsimsellik ve kapasite düşüklüğü,
- Yüksek zorlukta rota çıkabilen elit tırmanıcılara göre rota sayısının az olması,

5.3.Geyikbayırı Bölgesinin Kaya Tırmanışına Bağlı Macera Turizmi için Fırsatları

- Alternatif turizm kaynaklarının geliştirilme vizyonu,
- Antalya'nın turistik bir bölge olması ve tanınması,
- Bölgenin daha doğal ve kültürel açıdan bozulmamış olması,
- Bölgede yeni kaya tırmanışı rotalarının açılabilceği birçok kaya bandının olması,
- Toplumda bu tarz aktivitelere olan ilgilinin artması,
- Bölgeye gelen dünya çapında tanınmış tırmanıcıların sayısındaki artış,
- Dünyada giderek gelişen macera turizmi talebi,
- Birçok Yurtiçi ve yurtdışı kaynağın alternatif turizm projelerine destek sağlaması,
- Kaya tırmanışı faaliyetlerinin ağırlıklı olarak Ekim-Mayıs ayları arasında gerçekleşmesinden dolayı turizmin 12 aya yayılması stratejilerine uyumluluğu,

5.4.Geyikbayırı Bölgesinin Kaya Tırmanışına Bağlı Macera Turizmi için Tehditler

- Bölgedeki turizm hareketindeki kontrolsüzlük,
- Sit alanlarındaki yapılaşma,
- Yerel halkın turizm hareketine yeteri kadar dahil edilmemesi,
- Bölgeye olan talep ile orantılı olarak arazi fiyatlarındaki artış,
- Bölgede kaya tırmanışı ile ilgili kontrol mekanizması görevi görececek bir kuruluşun olmaması,
- Rota açımındaki kontrolsüzlük,
- Bölgenin taşıma kapasitesi ile ilgili çalışmalarının olmaması,
- Oluşabilecek kazalara müdahale edebilecek arama-kurtarma personelinin bölgede olmaması,

6.Tartışma Ve Sonuç

Geçtiğimiz 10 yılda Geyikbayırı kaya tırmanışı için önemli bir çekim merkezi haline gelmiştir. Kaya tırmanışı yapmak isteyen birkaç kişinin bölgeye gelmesi ile başlayan hareket, günümüzde yılda yaklaşık 7000-8000 kişinin (bölgedeki konaklama tesisleri ile yapılan görüşmeler sırasında elde edilmiş ortalama bir sayıdır) konaklama yaptığı turistik bir hareket halini almıştır.

1980'lerden bu yana alternatif turizm kavramı oldukça önem kazanmış hatta turizmin olumsuz etkilerine karşı kurtarıcı olarak görülmüştür. Geçtiğimiz 20 yılda turizm politikaları; alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi ve turizm faaliyetlerinin daha sürdürülebilir hale gelmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Türkiye'de gelişen turizm politikaları, dünyada gelişen bu turizm politikaları ile paralellik göstermektedir. Alternatif turizm kaynaklarının geliştirilmesi ve daha etkin kullanılması çalışmalarının yoğunlaştığı bu dönemde, Antalya-Geyikbayırı bölgesinde oluşan kaya tırmanışı kaynaklı macera turizmi hareketinin gözden kaçması aslında ilginç bir durumdur. Yeni alternatif turizm türleri üretme çabalarının yanısıra mevcut olan hareketleri desteklemek, alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi sürecini kısaltabilir. Bu sürecin kısılmasının yanı sıra mevcut kaynakları düzenlemek ve bölgesel turizm planları oluşturmak var olan alternatif turizm türlerinin sürdürülebilir bir yapıya ulaşması için kritik bir noktadır.

Bu çalışma sonucunda, Geyikbayırında gerçekleşen kaya tırmanışı kaynaklı macera turizm faaliyetlerinin yüksek bir potansiyel taşıdığı görülmektedir. Ancak bölge de konu ile ilgili herhangi bir planlamanın olmaması düşündürücüdür. Bölgede, sürdürülebilirliğin ön planda tutulduğu bir planlama ile mevcut kaynakların daha etkin kullanılması söz konusu olabilir. Özellikle bölge halkının turizm konusunda eğitilerek turizm hareketine dahil edilmesi gereklidir. Son 10 yılda köy nüfusu azalırken, bölgeye gelen ziyaretçi miktarında ciddi bir artış bulunmaktadır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda yerel halkın bölgede gelişen turizm hareketinden yararlanamadığı düşünülmektedir.

Kaya tırmanışı doğal ortamda yapılan bir etkinliktir. Bu sebepten dolayı; doğal kaynakların tahrip edilmeden kullanılması bu etkinliğin sürdürülmesi için zorunluluktur. Bölgesel planlama yapılırken koruma kullanma dengesinin en etkin biçimde sağlanacağı taşıma kapasitesinin belirlenmesi kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca bölgesel planlamanın yapılması aşamasında konu ile ilgili uzman görüşlerinden yararlanılması ve gelen tırmanıcı/ziyaretçilerin ihtiyaçlarında göz önünde bulundurulması oldukça önemlidir.

Geyikbayırı bölgesinin uygun iklimi, doğal kaynakları ve bozulmamış çevresi, farklı yapıdaki ve uzunluklardaki kaya bantları, bölgeye ulaşımın kolaylığı, Antalya ilinin turizm açısından tanınmışlığı, hem bölgenin güçlü yönleri hem de fırsatları olarak ön plana çıkmaktadır. Bölgenin güçlü yönleri ve fırsatları, zayıf yönleri ve tehditlerinden fazladır. Ancak bölgedeki planlama eksikliği ve kontrolsüzlük ile yerel halkın yeteri kadar turizm etkinliklerine dahil edilmemesi bölgenin en belirgin zayıf yönleri ve tehditleri olarak ön görülmektedir.

Sürdürülebilir turizm çerçevesinde bölgesel planlamanın yapılması ve yerel halkın turizm faaliyetlerine daha fazla dahil edilmesi gereklidir. Bu sayede mevcut görülen zayıf yönler ve tehditler azaltılabilecektir. Bölgenin turistik bir kaynak olduğu fark edilmeli ve gelişimi için destek sağlanmalıdır. Planlama yapılırken; yerel tırmanıcıların, konaklama tesisi işletmecilerinin ve bölge halkının fikirlerinin alınması sürdürülebilir turizmin doğasına uygun bir davranış olacaktır. Alternatif turizmin yaygınlaşması Antalya'daki kitle turizm hareketini sınırlı bir formattan çıkartıp daha yaygın bir hale getirmek için önemlidir. Bu sayede hem turizm 12 aya yayılabilir hem de kırsal alanda yaşayan yerli halkta bu

hareketin içine dahil edilerek kalkındırılabilir. Yapılan bu çalışmanın temel amacı Geyikbayırı bölgesinde oluşan kaya tırmanışı kaynaklı macera turizmi faaliyetleri ile ilgili mevcut durumu ortaya koyarak bir farkındalık yaratmaktır. Çalışma büyük ölçüde amaçladığı hedefe ulaşmıştır.

7. Kaynaklar

- “*Adventure Tourism Market Report*” (2010). The George Washington University School of Business, The Adventure Travel Trade Association, and Xola Consulting.
- Avcıkurt C., Köroğlu A., Doğdubay M., (2003). “Alternatif Turizmin Planlanmasında SWOT Analizinin Uygulanması”, Türkiye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli ve Güncel Sorunları Konferansı, 3-4 Mayıs 2003 Çankırı.
- Beedie, P., Hudson, S. (2003). “Emergence of Mountain-based Adventure Tourism” *Annals of Tourism Research*, Vol. 30 (3): 625–643.ss.
- Beedie, P., (2003) “*Adventure Tourism. In Sport and Adventure Tourism*” Edit by S.Hudson. New York: Haworth Press.
- Bentley, T.A., Page S.J., Macky K.A. (2007). “Adventure Tourism and Adventure Sports Injury: The New Zealand Experience” *Applied Ergonomics* 38: 791–796.ss.
- Buckley, R. (2006). “*Adventure Tourism*” Cabi Publishing, UK.
- Buckley, R. (2010). “*Adventure Tourism Management*” Elsevier Ltd. USA.
- Burak, P.G. (1998). “*The Nature Of Adventure In Soft Adventure Tourism*” University of Alberta, Faculty of Physical Education and Recreation, yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Alberta.
- Demir, C., (2002). “Turizm ve Rekreasyon Faaliyetlerinin Olumsuz Çevresel Etkileri: Türkiye’deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama” *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 17(2): 93-117 .ss.
- Eng, C.,R., Pelt, J.,V., (2010). “*Mountaineering: The Freedom of The Hills*” The Mountainers Books, 8.Edition
- Fennel, D. (2003). “*Ecotourism: an introduction*” Routledge Taylor&Francis Group, New York.
- Fennel, D. (2008). “*Ecotourism. Third Edition*” Routledge Taylor&Francis Group, New York.
- Gök, A., Tuna, H., (2013). “Turizm Pazarlaması Açısından Malatya İlinin Potansiyelinin Belirlenmesi” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 15 (24): 01-11 ss.
- Gökçe, F., (2006). “*Yerel Destinasyonlarda Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi de SWOT (FÜTZ) Analizi Tekniği*”, Mustafa Kemal Üniversitesi S.B.E., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.
- Gülcan, B., (2004). “Macera Turizminin Kapsamı ve Macera Turizminde Kaza Riski” *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 : 18-38.ss.
- İçöz, O., Var, T., İlhan, İ. (2009). “*Turizm Planlaması ve Politikası Turizmde Bölgesel Planlama*” Turhan Kitapevi, Ankara.
- Kanada Turizm Komisyonu (2001). “*Outdoor Tourism: An Industry Profile and Resource Guide*” The Canadian Tourism Human Resources Council Ottawa.

- Kayıkçı, Ö., (2009). “*Antalya Kaya Tırmanış Rehberi*” 3. Baskı, İmak Ofset Basım Yayın, İstanbul.
- Kayıkçı, Ö., (2011). “*Antalya Kaya Tırmanış Rehberi*” 4. Baskı, İmak Ofset Basım Yayın, İstanbul.
- Kılıç, S., (2013). “Örnekleme Yöntemleri” *Journal of Mood Disorders*, 3(1):44-6
- Page, S.J. (2009). “*Tourism Management: Managing for change*” Elsevier Ltd. USA.
- Pomfret, G. (2006). “Mountaineering Adventure Tourists: A Conceptual Framework For Research” *Tourism Management* 27, 113–123.ss.
- Pomfret, G. (2010). “Package Mountaineer Tourists Holidaying In The French Alps: An Evaluation of Key Influences Encouraging Their Participation” *Tourism Management*, 1-10.ss.
- Sarı, C. (2007). “*Antalya'nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlaması*” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Sezgin M., Ünüvar Ş. (2008). Kùltürler Arası İletişimde Turizmin Önemi, Alternatif Turizm ve Pazar Olgusu, *Journal of Azerbaijani Studies*, Vol:11/2, 392-404.ss.
- Sung, H. H., Morrison, A. M., O'Leary, J. T.(2001). “Segmenting the Adventure Travel Market by Activities: From the North American Industry Providers' Perspective”, *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 9: 4, 1-20.ss.
- T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı (2007). “*Türkiye Turizm Stratejisi (2023) ve Türkiye Turizm Stratejisi Eylem Planı (2007-2013)*” T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- T.C. Antalya Valiliđi İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü, (2010). “*Dünden Bugüne Antalya*” T.C. Antalya Valiliđi İl Kùltür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Antalya.
- Weaver, D. (2001). “ Ecotourism as Mass Tourism: Contradiction or Reality?”, *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, April, s:104-112.ss.
- Woratschek, H., Hannich, F., M., Ritchie, B., (2007). “*Motivations of Sports Tourists - An Empirical Analysis in Several Avropean Rock Climbing Regions*”, Wirtschaftswissenschaftliche Diskussionspapiere der Universität Bayreuth. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Zurick, D.N. (1992). “Adventure Travel And Sustainable Tourism In The Peripheral Economy Of Nepal” *Annals of Association of American Geographers*, 82(4): 608-628.ss.
- Konyaaltı Kaymakamlığı Resmi İnternet Sayfası (2014). [Erişim Adresi]: http://www.konyaalti.gov.tr/default_B0.aspx?content=1060 [Erişim tarihi: 19.02.2014]
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sitesi (2012). [Erişim Adresi]: http://mgm.gov.tr/FILES/iklim/turkiye_iklimi.pdf [Erişim tarihi: 21.03.2012].
- Google Harita İnternet Sitesi (2014). [Erişim Adresi]: <https://www.google.com/maps> [Erişim tarihi: 19.02.2014]